

regarding everything that is only known to the heart, it states, "Fear your God." (3) It is not proper for a scholar to trouble people by planning [his entrance into a room] so that people should be required to stand up for him. Rather, he should enter the short way and plan [his entrance in such a manner] so that people should not see him [as he enters] and thereby, he will not be troubling them to stand up on his account. The practice of the Sages was to go around the outer [i.e., longer] way where there weren't many people who would recognize them so that they would not to be bothersome.

מֵאֲלֹהֵיךָ: ג אֵין רְאוּי לְחַכֵּם שְׂיִטְרִיחַ אֶת הָעַם וַיְכַן עֲצָמוּ לָהֶן כְּדֵי שְׂיַעֲמְדוּ מִפְּנֵי אֱלֹא יִלְךְ בְּדֶרֶךְ קְצָרָה וּמִתְכַּוֵּין שְׁלֹא יִרְאוּ אוֹתוֹ כְּדֵי שְׁלֹא יִטְרְחוּ לַעֲמוֹד וְהַחֲכָמִים הָיוּ מְקִיפִין וְהוֹלְכִין בְּדֶרֶךְ הַחֲיוֹנָה שְׂאִין מִכִּירֵיהֶן מְצוּיִן שֵׁם כְּדֵי שְׁלֹא יִטְרִיחוּם:

VAYEISHEV FOR WEDNESDAY וישב ליום רביעי
TORAH תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ו דמילוי וו דשם ב"ן לקנות בו הארת נפש משבת הבאה

טז וַיֹּאמֶר יֵת אַחֵי אֲנִי אֵנָּה בְּעֵי חוּי כְּעַן לִי הֵיכָא אַגּוּן רַעַן: יז וַאֲמַר גְּבֵרָא נָטְלוּ מִכָּא אָרִי שְׂמַעִית דְּאָמְרִין גִּיזֵל לְדִתָּן וְאִזֵּל יוֹסֵף בְּתַר אַחוּהֵי וְאִשְׁכַּחְנוּן בְּדִתָּן: יח וַחֲזוּ יְתִיָּה מִרְחִיק עַד לֹא קָרִיב לְוַתְּהוֹן וַחֲשִׁיבוּ עֲלוּהֵי

טז וַיֹּאמֶר אֶת־אֲחֵי אֲנֹכִי מִבְּקֵשׁ הַגִּידָה־נָא לִי אֵיפָה הֵם רְעִים: יז וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נִסְעוּ מִזֶּה כִּי שָׂמַעְתִּי אֲמָרִים נֹלְכָה דְתִינָה וַיִּלְךְ יוֹסֵף אַחַר אָחִיו וַיִּמְצָאם בְּדִתָּן: יח וַיִּרְאֵהוּ אֶת־מִרְחָק וּבְטָרָם יִקְרַב אֲלֵיהֶם וַיִּתְנַכְּלוּ

- (16) He said: I seek my brothers. Please tell me — where are they pasturing?
- (17) The man said: They have gone away from this! For I heard them say, Let us go to Dotan. So Yosef went after his brothers and found them in Dotan.
- (18) They saw him from afar, and while he had not yet approached them, they

RASHI

(17) **They have gone away from this!** — [meaning to say:] They have taken themselves away [i.e., estranged themselves] from brotherhood [with you]. **Let us go to**

רש"י (יז) נִסְעוּ מִזֶּה. הִסְעֵנוּ עֲצָמָן מִן הָאֲחוּהָ: נֹלְכָה דְתִינָה. לְבַקֵּשׁ לָךְ נִכְלֵי דְתוֹת, שְׂיִמְיִתוּךָ בְּהֵם, וּלְפִי פְּשׁוּטוֹ שֵׁם מְקוֹם הוּא, וְאֵין מְקָרָא יוֹצֵא מִיַּדֵּי פְּשׁוּטוֹ:

Dotan — [How does this show us that the brothers were estranging Yosef? Well, the name דתן alludes to the word דת, "law." The angel was effectively explaining that the brothers were attempting] to seek out some legal (דתות) pretexts through which they could [prove you liable to the death penalty and] have you put to death. And [notwithstanding the above allusion,] according to the simple meaning, Dotan is the name of a place, whereby the verse does not divert from its simple explanation [namely, that the brothers went a place called Dotan].

become righteous and are praised through it. So, too, if he causes his soul to sin, it affects all of Israel. Therefore, arouse your soul with great devotion to return in repentance and with the intention that all the seed of Israel should join and return with you. This is the meaning of, "Return, Israel" (Hosea 14:2) in the singular, after which is written, "Take with (עמכם) you words and return" (ibid., verse 3) in the plural. Therefore, it concludes, "for My anger has turned from him." (ibid., verse 5) Our Rabbis, of blessed memory, explained: Even if one person repents, God's anger turns from all of them for the aforesaid reason. For he causes all of them to contemplate repentance. Perhaps this is the meaning of what is written, "I will teach sinners Your ways, and transgressors will return to You." (Psalms 51:15) Thus, together with himself,

he causes merit to others.

Practical Law:

Rambam, Laws of Torah Study, Chapter 6

(1) One who is riding is like one who is walking. Just as one must stand up in the presence of one who is walking, so one must stand up in the presence of one who is riding.
 (2) If three people are walking along the road, the teacher should be in the middle, the greater [student], to his right, and the lesser [student], to his left. (3) When one sees a scholar, he need not stand up before him until he comes within his four cubits. As soon as he passes, he sits down. If one sees the head of the Court, he stands up before him as soon as he sees him in the distance as far as his eye can see. He does not sit down until he passes behind him four cubits. If one sees the *nasi* [the head of the Sanhedrin], one stands up before him as far as his eye can see and does not sit down until he sits in his place or until he is concealed completely from his sight. A *nasi* who foregoes his honors, his honors are forfeit. When the *nasi* enters all rise and remain standing until he tells them to sit. (4) When the head of the Court enters, they make for him two rows and they stand at this side and at the other side until he enters and sits at his reserved

רושם ובו יצדקו ויתהללו כל זרע ישראל. וכן בהחטיא נפשו בכל ישראל עושה רושם לכן תעורר נפשך בכונה גדולה לשוב בתשובה ולכוין שעמך ישובו כל זרע ישראל והיינו (הושע יד) שובה ישראל בלשון יחיד והדר כתיב (שם) קחו עמכם דברים ושובו בלשון רבים ולכך מסיים כי שב אפי ממנו ופירשו רבותינו זכרונם לברכה אפילו באחד שישב ישוב הרון אף ה' מכלם מן הטעם הנזכר כי גורם שכלן יהרהרו בתשובה ואפשר דהיינו דכתיב (תהלים נא) אלמדה פושעים דרכיך וחטאים אליך ישובו נמצא מזפה אחרים עמו:

הלכה

הרמב"ם הלכות ת"ת פרק ו

א רוכב הרי הוא כמהלך וכשם שעומדין מפני המהלך כך עומדין מפני הרוכב: ב שלשה שהיו הולכין בדרך הרב באמצע גדול מימינו וקטן משמאלו: ג הרוצה חכם אינו עומד מפניו עד שיגיע לו בארבע אמות וכיון שעבר יושב. ראה אב בית דין עומד מלפניו משיראנו מרחוק מלא עיניו ואינו יושב (עד שיעבור מאחוריו ד' אמות. ראה את הנשיא עומד מלפניו מלא עיניו ואינו יושב) עד שישב במקומו או עד שיתכסה מעיניו והנשיא שמחל על כבודו כבודו מחול. כשהנשיא נכנס כל העם עומדין ואינם יושבין עד שיאמר להם שבו: ד בשאב בית דין נכנס עושין לו שתי שורות ועומדים מכאן ומכאן עד שנכנס ויושב

place; the rest of the people may sit in their places. When a scholar enters as he reaches within four cubits of anyone, he stands, and [the] one [he passes] sits, until he sits at his place. (5) The sons and students of Sages, if the public need them, may climb over the seated people in order to reach their places. But it is not praiseworthy for the students of the Sages to enter last. If one went out for some need, he returns to his place. The sons of the Sages, if they are capable of understanding, [sit] facing their fathers. If they are not capable of understanding, they [sit] facing the people.

במקומו. ושאר העם יושבין במקומן. חכם שנכנס כל שמגיע לו בארבע אמות עומד מלפניו אהד עומד ואהד יושב עד שנכנס וישוב במקומו: ה בני חכמים ותלמידי חכמים בזמן שהרבים צריכין להם מקפצין על ראשי העם ונכנסין למקומן ואין שבח לתלמידי חכמים שיכנסו לאחרונה יצא לצורך חזר למקומו. בני חכמים בזמן שיש בהן דעת לשמוע הופכין פניהם כלפי אביהן אין בהן דעת לשמוע הופכין פניהן כלפי העם:

VAYEISHEV FOR THURSDAY

וישב ליום חמישי

TORAH

תורה

כיון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה אחרונה דשם ב'ין לקנות הארת רוח משבת הבאה

כב ויאמר להון ראובן לא תושדון דמא רמו יתיה לגבא הדין די במדברא וידא לא תושטון ביה בדיל לשינבא יתיה מידהון לאתבותיה לות אבוהי: כג והוה כד על יוסף לות אחוהי ואשלחו ית יוסף ית כתוניה ית כתונא דפסי די

כב ויאמר אלהם | ראובן אל תשפכו דם השליכו אתו אל הבור הזה אשר במדבר ויד אל תשלחו בו למען הציל אתו מידם להשיבו אל אביו: שלישי כג ויהי כאשר בא יוסף אל אחיו ויפשיטו את יוסף את

(22) Then Reuvein said to them: Do not shed blood! Cast him into this pit in the desert, but do not lay a hand on him, so that he would rescue him from their hands [and] return him to his father. (23) And so it was, when Yosef reached his brothers, they stripped Yosef of his undershirt and the tunic of fine

RASHI

רש"י

(22) So that he would rescue him ... — *The Holy [Divine] Spirit is telling us this about Reuvein, i.e., that he made this suggestion [to have Yosef thrown into the pit] only in order to rescue him [from being*

(כב) למען הציל אתו. רוח הקדש העידה על ראובן שלא אמר זאת אלא להציל אותו, שיבא הוא וישלנו משם, אמר: אני בכור וגדול שבבית, לא יתלה הסרחון אלא בי: (כג) את-פתנתו. זה חלוק;

killed]. Then, [after the brothers would depart,] Reuvein would come and pull him up out of there. [And why did Reuvein take this initiative?] Said he: "I am the firstborn, the eldest of all of them. [If Yosef is killed,] the blame will be placed only upon me!" (Bereishit Rabbah 84:16) (23) את כתנתו — This refers to the shirt [that Yosef wore under his fine woolen tunic,

לְמַקְטִלְיָהּ: יט וַאֲמָרוּ גְבֵר
 לְאַחוּהִי הָא מְרִי חֲלָמָיָא דִּיכִי
 אֲתָא: כ וּכְעַן אַתּוּ וּנְקַטְלֵנִיה
 וְנִרְמְנֵיה בְּחֲדָא מִן גְּבִיא וְנִימַר
 חִיתָא בִישְׁתָּא אַכְלֵתִיה וְנַחְזִי
 מָה יְהוֹן בְּסוּף חֲלָמוּהִי: כא
 וּשְׁמַע רְאוּבֵן וְשׁוּבִיה מִיַּדִּיהוֹן
 וַאֲמַר לָא נְקַטְלֵנִיה נַפְשׁ:

אֲתוּ לְהַמִּיתוּ: יט וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו
 הִנֵּה בַעַל הַחֲלָמוֹת הִלְזָה בָּא: כ וְעַתָּה ו
 לָכוּ וְנַהַרְגֵהוּ וְנִשְׁלַחֵהוּ בְּאֶחָד הַבְּרוֹת
 וַאֲמָרְנוּ חִיה רְעָה אַכְלֵתֵהוּ וְנִרְאָה מֵה-
 יְהִיו חֲלָמוֹתָיו: כא וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיִּצַּלְהוּ
 מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לָא נַכְנוּ נַפְשׁ:

conspired against him, to kill him. (19) They said to one another: Look — here comes that dreamer! (20) So now, come, let us kill him and cast him into one of the pits, and we can say that a wild beast devoured him! Let us now see what will be with his dreams. (21) Reuvein heard [this] and he rescued him from their hands, saying, Let us not kill him!

RASHI

רש"י

(18) ויתנכלו — [means:] They became filled with conspiracies (נכלים) and schemes. אתו — [This word אתו signifies the direct object, "him." However, since the verb here, ויתנכלו, "they filled themselves with conspiracies," is a reflexive verb, אותו as "him" would not make sense here: "They filled themselves with conspiracies him?!" Therefore, since this word אתו is written here with its first ו missing, it is understood] as if [it meant] אתו,

(יח) ויתנכלו. נתמלאו נכלים וערמומיות: אתו. כמו אתו, עמו, כלומר, אליו: (כ) ונראה מה-יהיו חלמותיו. אמר רבי יצחק: מקרא זה אומר דרשני, רוח הקדש אומרת בן: הם אומרים ונהרגו, והכתוב מסים: ונראה מה-יהיו חלמתיו, נראה דבר מי יקום, או שלכם או שלי, ואי אפשר שיאמרו הם: ונראה מה-יהיו חלמתיו, שמבין שיהרגוהו, בטלו חלומותיו: (כא) לא נכנו נפש. מכת נפש זו, היא מיתה:

[being equivalent to] עמו, meaning here: "Towards him" [i.e., they filled themselves with conspiracies that were directed towards him]. (20) Let us now see what will be with his dreams — Rabbi Yitzchak says: This verse cries out for explanation. [What is the meaning of the phrase here?] The Holy [Divine] Spirit is the one that is saying this. I.e., the brothers said "let us kill him ...," while Scripture itself concludes our verse with "Let us now see what will be with his dreams," i.e., [God is effectively saying here to Yosef's brothers:] "Let us now see whose plans will be fulfilled — yours or Mine!" For it is impossible that it was the brothers who said this statement here "Let us now see what will be with his dreams," because [according to their plan,] once they would kill him, his dreams [of rising to royalty] would become meaningless. (21) לא נכנו נפש — [literally, "Let us not strike him life!" Here,] this expression מכת נפש, "striking a life," refers to killing someone.

PROPHETS Amos 3

נביאים עמוס פרק ג

(ה) הַתְּפוּל צִיפּוֹרָא בְּקוּלָא עַל אַרְעָא וְצִיד לִית לָהּ הַיִּסְק קוּלָא מִן אַרְעָא וּמִיַּחַד לֹא אֶחָד: (ו) אִם יִתְקַע שׁוֹפָרָא בְּקִרְתָּא בְּלֹא זְמַנְיָה וְעִמָּא דִּי בַּהּ לֹא יִזְעֻעוּן אִם תְּהִי בִישְׁתָּא בְּקִרְתָּא וּמִן קֳדָם יִי לֹא אֲתַעְבְּדַת: (ז) אַרְי לֹא כְּשִׁרִין פִּתְגָמִין דְּמַתְּעַבְּדִין מִן קֳדָם יִי אֱלֹהִים אֱלֹהִין גְּלֵא רְזִיָּה לְעַבְדוּהִי נְבִיאָא: (ח) אַרְיָה נְהִים מִן לֹא יִדְחַל יִי אֱלֹהִים מְלִיל מִן לֹא יִקְבֵּל נְבוֹאָתָא: (ט) בְּסָרוּ עַל בְּרִנְיַת בְּאַשְׁדּוֹד וְעַל בְּרִנְיַת בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם וְאַמְרוּ אֲתַכְנְשׁוּ עַל טוּרֵי שְׁמֶרֶן וַחֲזוּ שִׁיגוּשְׂיָא סְגִיאַן בְּגִיָּה וְאַנּוּסִין בְּגִיָּה: (י) וְלֹא יִדְעִין לְמַעַבְד אֹרִיתָא אָמַר יִי דִּי מְלֵן אוֹצְרֵיהוֹן חֲטוּף וּבִיזָא בְּבִרְנִיתְהוֹן:

ה הַתְּפוּל צִיפּוֹר עַל-פַּח הָאָרֶץ וּמוֹקֵשׁ אֵין לָהּ הִיעֲלָה-פַח מִן-הָאֲדָמָה וְלִכּוּד לֹא יִלְפּוּד: ו אִם-יִתְקַע שׁוֹפֵר בְּעִיר וְעַם לֹא יִחַרְדּוּ אִם-תְּהִיָּה רָעָה בְּעִיר וַיְדוּהָ לֹא עָשָׂה: ז כִּי לֹא יַעֲשֶׂה אֲדֹנָי יְהוִה דְּבַר כִּי אִם-גְּלָהּ סוּדוֹ אֶל-עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים: ח אַרְיָה שָׂאֵג מִי לֹא יִירָא אֲדֹנָי יְהוִה דְּפֶר מִי לֹא יִנְבֵּא: ט הַשְּׁמִיעוּ עַל-אַרְמְנוֹת בְּאַשְׁדּוֹד וְעַל-אַרְמְנוֹת בְּאַרְץ מִצְרַיִם וְאַמְרוּ הַאֲסַפּוּ עַל-הָרֵי שְׁמֶרֶן וּרְאוּ מְהוּמַת רַבּוֹת בְּתוֹכָהּ וְעֲשׂוּקִים בְּקִרְבָּהּ: י וְלֹא-יִדְעוּ עֲשׂוֹת-נִכְחָה נְאֻם-יְהוִה הַאֲוֹצְרִים חֲמֵס וְשׂוֹד בְּאַרְמְנוֹתֵיהֶם:

(5) Will a bird fall on a net upon the ground unless it has a snare? Will a net ascend from the ground and have taken nothing? (6) Will a *shofar* be sounded in the city and the people not quake? Will there be evil in the city if the Lord has not done it? (7) For the Lord God does nothing unless He has revealed His secret to His servants, the prophets. (8) A lion has roared; who will not fear? The Lord God has spoken; who will not prophesy? (9) Announce in the palaces in Ashdod and in the palaces in the land of Egypt, and say: Gather up on the mountains of Shomron and see great confusion within it and people being oppressed in its midst. (10) And they did not know to do right, says the Lord, who store up violence and plunder in their palaces.

RASHI

רש"י

(6) Will a *shofar* be sounded, etc. — So, (ו) אִם יִתְקַע שׁוֹפֵר וְגו'. כִּי הָיָה לָכֶם לְהִיּוֹת חֲרָדִים עַל דְּבַרֵי הַנְּבִיאָא: *too, should you have quaked regarding the words of the prophet.*

Writings Mishlei 8

כתובים משלי פרק ח

כב יְדוּהָ קִנְיָי רֵאשִׁית דְּרַכּוֹ קֳדָם מִפְּעֻלָּיו מֵאֲזוּ: כב אֱלֹהָא בְּרִאנְי בְּרִישׁ בְּרִיתֵיהּ וּמִן קֳדָם עוֹבְדוּי מִן

(22) The Lord acquired me at the beginning of His way, before His works of

כג מעולם נסכתי מראש מקדמי ארץ: כד באין תהמות חוללתי באין מעינות נכבדי מים: כה בטרם הרים הטבעו לפני גבעות חוללתי: כו עד לא עשה ארץ וחוצות וראש עפרות תבל: כז בהכינו שמים שם אני בחקו חוג על פני תהום:

ריש: כג ומן קדם עלמא אתתקנית מן רישיה ומן קדם דתהוי ארעא: כד עד לא נהוון מעיני עשוני דמיא: כה קדים עד לא נטבעון טורי וקדם רמתא אתבנית: כו עד לא עבד ארעא ונחלי וריש עפרא דתבל: כז פד אתקין שמיא תמן הוית ועד חג חוגתא על

אפי תהומא:

old. (23) From the distant past I was enthroned, from the beginning, of those that preceded the earth. (24) I was created when there were yet no deeps, when there were no fountains replete with water. (25) I was created before the mountains were sunk, before the hills; (26) When He had not yet made the land and the outsides and the beginning of the dust of the earth. (27) When He established the heavens, there I was, when He drew a circle over the face of the deep.

RASHI

רש"י

(22) At the beginning of His way — before the creation of the world. (23) נסכתי — I ruled. (24) חוללתי — I was created. (25) Before the mountains were sunk — within the water. (26) The land and the outsides — Eretz Yisrael and other lands. The beginning of the dust of the earth — Adam. (27) When He drew a circle — When He drew the circle of the earth over the water. חוג — An expression of encircling.

(כג) ראשית דרפוי. קדם בריאת עולם: (כד) נסכתי. שריתי: (כה) חוללתי. נבראתי: (כז) בטרם הרים הטבעו. נטבעו במים: (כו) ארץ וחוצות. ארץ ישראל ושאר ארצות: וראש עפרות תבל. אדם הראשון: (כז) בחקו חוג. בשרקע חוג הארץ על המים: חוג. לשון חקף:

Mishnah Bava Kamma, chapter 9

משנה בבא קמא פרק ט

(1) If one steals pieces of wood and makes utensils out of them, or pieces of wool and makes garments out of them, he has to pay for them, in accordance with [their value] at the time of the robbery [i.e., of the pieces of wood and wool but not of the utensils and garments respectively, as, by the change which took place, he acquired title to them]. If one stole a pregnant cow which meanwhile gave birth [to a

רבנו עובדיה מברטנורא

א הגזול. משלם כשעת הגזילה: דמי עצים וצמר. ואין חייב להחזיר לו כלים, דקני בשינוי: דמי רחל העומדת

calf], or a sheep bearing wool which he sheared, he pays the value of a cow which was about to give birth [to a calf], and the value of a sheep which was ready to be shorn [respectively]. But if he stole a cow which became pregnant while with him and then gave birth, or a sheep which while with him grew wool which he sheared, he pays in accordance with [the value at] the time of the robbery. This is the general principle: All thieves have to pay in accordance with [the value of the misappropriated article at] the time of the robbery [i.e., if he stole a calf and when it became a fully grown ox he slaughtered it, he would be exempt from fivefold payment since at the time of metamorphosis from calf to ox, he acquired title to it and he slaughtered his own; however, he would have to pay the value of a calf]. (2) If one stole an animal and it became old, or slaves and they became old, he pays according to [the value at] the time of the robbery [as the change transferred the ownership to him]. Rabbi Meir, however, states, that in the case of slaves [who are subject to the law applicable to immovable property, where the law of robbery does not apply since the land is always in the possession of its owner. So, too, the slave, wherever he is, is always in the possession of his owner and therefore,] he could say to the owner, Here, take what is yours. If he robbed a coin and it became cracked, fruits and they became stale or wine and it became sour, he would have to pay according to [the value at] the time of the robbery [as the change transferred the ownership to him]. But if the coin went out of use, the *terumah* became defiled [and thus unfit as food; see Shabbat 25a], the leaven forbidden [for any use because] Pesach had intervened [see Pesachim 2:2], or if the animal [he robbed] became the instrument for the commission of a sin [such as in Leviticus 18:23 whereby it becomes disqualified from being sacrificed upon the altar] or it became otherwise disqualified from being sacrificed upon the altar [such as through a hardly noticeable blemish, as where no limb was missing], or if it was taken out to be stoned [as in the case where it killed a human], he can say to him: Here, take what is yours. (3) If one gave to craftsmen [some articles] to fix [and he fixed them] and [then]

רבנו עובדיה מברטנורא

ליגזו. והעורף ששוח יותר הולד והגיזה, שלו הוא, דקננהו בשינוי: **זה הכלל.** לאתווי גב טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור, וטבחו או מכרו, שהוא פטור מתשלומי ארבעה וחמשה, שכיון שנעשה שינוי בידו, קנאו, ושלו הוא טובח ושלו הוא מוכר: **ב בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך.** דכרקע דמי וברשותא דמרייהו קיימי. והלכה כר"מ: **מטבע ונסדק.** שינוי הניכר הוא: **פירות והרקיבו.** בשהרקיבו מקצתן [ואמר לו הרי שלך לפניך]. אבל הרקיבו כולם, משלם כשעת הגזילה: **מטבע ונפסל.** שאינו עובר באותה מדינה, אבל עובר הוא במדינה אחרת: **ונעבדה בה עבירה.** שנרבעה או נעבדה [לעבודה זרה] שהיא פסולה לקרבן: **שנפסלה למזבח.** במום שאינו ניכר כגון בדוקין שבעין: **ג נתן לאומנין לתקן.** נתן להם עצים לעשות כלי. ולאחר שנעשה הכלי קלקלוהו, חייבים לשלם דמי הכלי ולא

טעונה, וגזזה, משלם דמי פרה העומדת לילד, דמי רחל העומדת לגזו. גזל פרה, ונתעברה אצלו וילדה, רחל, ונטענה אצלו וגזזה, משלם כשעת הגזלה. זה הכלל, כל הגזלנים משלמין כשעת הגזלה: **ב גזל בהמה והוקינה, עבדים והוקינו, משלם כשעת הגזלה.** רבי מאיר אומר, בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך. גזל מטבע ונסדק, פירות והרקיבו, זין והחמיץ, משלם כשעת הגזלה. מטבע ונפסל, תרומה ונטמאת, חמץ ועבר עליו הפסח, בהמה ונעבדה בה עברה, או שנפסלה מעל גבי המזבח, או שהיתה יוצאת לסקל, אומר לו הרי שלך לפניך: **ג נתן לאומנין לתקן,**

they broke them, they are liable to pay [for the fixed item]. If he gave a carpenter a chest, a box or a cupboard to fix and he broke it [or even if he gave him wood with which to build a chest and afterwards broke it], he is liable to pay [for the fixed chest, even though, in regard to theft, once there was a change in the item, the thief takes possession and is only responsible for its value when stolen; here, since at the time he changed the item he was fixing it for its owner, it, therefore, never left the owner's possession].

If a builder undertook to pull down a wall and broke the stones or damaged them, he is liable to pay, but if while he was pulling down the wall on one side, another part fell on another side, he is exempt; though, if this was caused through his knocking, he is liable. (4) If wool was given to a dyer and the boiling vat burnt it, he must pay the owner the value of his wool, but if he dyed it [with the dregs of dye and it turned out] the color of hide [thereby intentionally damaging it, since it now can no longer be dyed, as the specified royal blue], then if the increase in value [resulting from the work done by him] is greater than his outlay [i.e., the undyed wool is worth four dollars, now after it is dyed it is worth ten dollars and the dyer's expense was two dollars], the owner gives him only the outlay [i.e., two dollars], whereas if the outlay [incurred by the dyer] was greater than the increase in value [i.e., if the dyer's expense is seven dollars and the wool is now only worth ten dollars, an increase in value of only six dollars], he pays him [only] the amount of the increase [i.e., six dollars]. [If wool was given to the dyer] to dye red and he dyed it black [instead], or to dye black and he dyed it red [instead]: Rabbi Meir says, [If the owner of the wool does not want to pay the agreed-upon price, for a color he didn't order] he [the dyer] pays [the owner] for the value of his wool [before it was dyed. Rabbi Meir is of the opinion that this is similar to the situation of a thief whereby he takes possession at the time of the change in the item]. Rabbi Yehudah, however, says; If the increase in value is greater than the outlay, the owner pays the dyer his outlay, whereas if the outlay exceeded the increase in value he pays him [only] the increase.

רבנו עובדיה מברטנורא

דמי עצים בלבד: **נתן לחרש**. השתא אשמעינן שאם נתן כלי עשוי לאומן כדי לתקנו, וקלקלו, חייב לשלם דמי הכלי. ותנא סיפא לגלויי רישא, דלא תימא רישא מיירי בכלי עשוי: **שירדה**. עגלה של עץ העשויה למרכב נשים: **ד והקדיחתו יורה**. ששרפתו יורה. שהרתיתו יותר מדאי: **נותן לו דמי צמרו**. והכא ליכא שבחא כלל, שהרי נשרף לגמרי, וליכא למימר אם השבח יתר: **צבעו כאור**. כמו כעור. שצבעו בפסולת של צבע. ומזיק בכונה הוא, לפיכך ידו על התחטונה לדברי הכל: **ואם השבח**. שהשביח הצמר: **יתר על היציאה**. של צבע. נותן לו לצבע את היציאה ולא שכר שלם, ומקבל צמרו. ודמי צמרו לא אמרינן דניתב ליה דנקני איהו שבחא דצמר, דהא בצבע שהתנה עמו צבע וליכא שינויא דנקני: **לצבוע לו אדום וכו'**. קנייה בשינוי. לרבי מאיר לא יתיב אלא דמי צמרו, או זה יתן שכרו משלם ויקח הצמר: **רבי יהודה אומר וכו'**. דקניס ליה להאי דשינה, להיות ידו על התחטונה ולא נתהני משבחא, ואגרא נמי לא נשקול אלא יציאה. ואם יציאה יתירה על השבח, יתן לו השבח שהשביח. ואם ירצה לתת את שכרו

וקלקלו, חייבין לשלם. נתן לחרש שדה תבה ומגדל לתקנו, וקלקלו, חייב לשלם. והבנאי שקבל עליו לסתור את הכתל, ושבר את האבנים או שהזיק, חייב לשלם. היה סותר מצד זה ונפל מצד אחר, פטור. ואם מחמת המכה, חייב: **ד הנותן צמר לצבע**, והקדיחתו יורה, נותן לו דמי צמרו. צבעו כאור, אם השבח יותר על היציאה, נותן לו את היציאה, ואם היציאה יתרה על השבח, נותן לו את השבח. לצבע לו אדם, וצבעו שחר, שחר, וצבעו אדם, רבי מאיר אומר, נותן לו דמי צמרו. רבי יהודה אומר, אם השבח יתר על היציאה, נותן לו את היציאה, ואם היציאה יתרה על

(5) If a person stole from another to the extent of a *perutah* [a small coin; the minimum monetary value in matters of *halachah*] and [nevertheless] took an oath [falsely, that he did not do so, in order to be forgiven], he must personally take it to him [in accordance with “He must give ... to its **rightful owner**” (Leviticus 5:24), even if he has to travel as far as] to Media [where silver and gold are not of great importance; see Isaiah 13:17]. He may give it neither to his son nor to his agent [only “to its **rightful owner**”], though he may give it an agent of the Court. If he [the victim] died, the thief must restore it [including the extra fifth (see next Mishnah)] to the heirs. (6) If he returned the principal, but did not pay him the [additional] fifth [see Leviticus 5:24]; or if he waived the principal, but not the fifth; or waived both this one and the other, with the exception of an amount less than the value of a *perutah* of the principal, he need not go after him [regarding the payment of the fifth and the principal, if worth less than a *perutah* and we are not concerned lest the item go up in value to above a *perutah*, rather, he leaves it be, so that the owner can pick it up, when he chooses]. If, however, he paid him the fifth but did not return the principal; or if the other waived the fifth but not the principal; or even where he gave him both, with the exception, however, of the value of a *perutah* on account of the principal, he must go after him. (7) If he returned the principal to him and took an oath regarding the fifth [saying he already paid it when, in fact, he did not and then admitted that he didn't pay the fifth (see Leviticus 5:14)], he must [now] pay him a fifth on top of the fifth, and so on [i.e., if he once more returns the original fifth of the fine the one which at first he denied and swears that the extra fifth of that fifth, I have already paid and then admits he now has to pay him a fifth on top of that fifth] until the principal becomes reduced to less than the value of a *perutah*; so, too, in the case regarding a deposit, as it is stated: [“Denying falsely to his fellow concerning an item] left as a deposit, or money given in hand, or robbery or withholding funds from his

השבת, נתן לו את השבט: ה הגזול את חברו שוה פרוטה ונשבע לו, יוליכנו אחריו אפלו למדי. לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו, אכל נתן לשליח בית דין. ואם מת, יחזיר ליורשיו: ו נתן לו את הקרן ולא נתן לו את החמש, מחל לו על הקרן ולא מחל לו על החמש, מחל לו על זה ועל זה חוץ מפחות משוה פרוטה בקרן, אינו צריך לילך אחריו. נתן לו את החמש ולא נתן לו את הקרן, מחל לו על החמש ולא מחל לו על הקרן, מחל לו על זה ועל זה חוץ משוה פרוטה בקרן, צריך לילך אחריו: ו נתן לו את הקרן ונשבע לו על החמש, הרי זה משלם חמש על חמש, עד שיתמעט הקרן פחות משוה פרוטה. וכן בפקדון, שנאמר (ויקרא ה) בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו או מצא אבדה וכחש בה ונשבע על שקר, הרי זה משלם קרן וחמש ואשם. היכן פקדוני, אמר לו אבד.

רבנו עובדיה מברטנורא

משלם, ששבח יותר על השכר, יתן שכרו. והלכה כרבי יהודה: **ה נשבע לו**. על שקר, והודה: **יוליכנו אחריו אפילו למדי**. דאין לו כפרה עד שיחזיר לנגזל עצמו. דגבי נשבע על שקר כתיב (ויקרא ה) לאשר הוא לו יתנו: **לא יתן לא לבנו**. של נגזל. דלא הוי השבה עד דמטי לידיה: **לשליח ב"ד**. תקנה הוא דעבוד רבנן מפני תקנת השבים, שלא נחייבנו לזה להוציא מנה בהוצאת הדרך: **ואם מת**. הנגזל: **ו חוץ מפחות משוה פרוטה וכו'**. ולא חיישנן שמא יתיקר וישוב על שוה פרוטה, ואפילו הגזל בעין אינו צריך להוליכו אחריו: **ו נשבע לו על החומש**. שבועה שניה, שנתנו לו, והודה שלא נתנו: **הרי זה משלם חומש על חומש**. חומשו של חומש, דחומש ראשון נעשה קרן: **עד שיתמעט וכו'**. שאם חזר ונתן לו חומש ראשון ונשבע על השני והודה, משלם חומשו וחומשו של חומש שני, וכן

fellow, or finding a lost article — and he denies and swears falsely,” (Leviticus 5:21-22) he must pay the principal and the fifth and bring a guilt-offering (see *ibid.*, verse 25). [If a person says to another:] Where is my deposit? And he [being an unpaid guardian] replies: It is lost; [and the depositor then says], I adjure you, and the other replies, Amen — if witnesses testify

מִשְׁבִּיעַךְ אָנִי, וְאָמַר אָמֵן, וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שְׂאֵלוֹ, מִשְׁלֵם קָרָן. הוֹדָה מַעֲצָמוֹ, מִשְׁלֵם קָרָן וְחֹמֶשׁ וְאִשָּׁם: ח הֵיכָן פִּקְדוֹנִי, אָמַר לוֹ נִגְנַב. מִשְׁבִּיעַךְ אָנִי, וְאָמַר אָמֵן, וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שְׂגָנְבוּ, מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוֹמֵי כֶּפֶל. הוֹדָה מַעֲצָמוֹ, מִשְׁלֵם קָרָן וְחֹמֶשׁ וְאִשָּׁם: ט הַגּוֹזֵל אֶת אֲבִיו וְנִשְׁבַּע לוֹ, וְמָת, הֲרִי זֶה מִשְׁלֵם קָרָן וְחֹמֶשׁ לְבָנָיו אוֹ לְאֶחָיו. וְאִם אֵינּוּ רוֹצִים, אוֹ שְׂאִין לוֹ, לֹא וּבְעָלֵי חוֹב בָּאִים וְנִפְרָעִים: י הָאוֹמֵר לְבָנוֹ, קוֹנֵם

against him that he himself had eaten it, he pays only the principal, [since it states regarding the fifth and guilt-offering, “They shall confess their sin,” (Numbers 5:7) and therefore only] if he confesses on his own accord [does] he have to repay the principal together with the fifth and bring a guilt-offering [in accordance with Leviticus 5:21-25]. (8) [But if the depositor asks:] Where is my deposit? And the guardian replies: It was stolen, [and the depositor then says:] I adjure you, and the guardian replies, Amen — if witnesses testify against him that he himself had stolen it [since an unpaid guardian who swears that it was stolen has the equivalency of a thief], he has to repay double [in accordance with Exodus 22:8]. Whereas, if he confesses of his own accord, he has to repay [only] the principal together with a fifth and bring a guilt-offering [in accordance with Leviticus 5:21-25]. (9) If a person robbed his father and [when accused by him,] denied it with an oath, and [the father afterwards] died [when the son confessed the theft], he must repay the principal and a fifth to his [father's] children [i.e., to his own brothers, for if he would retain anything for himself he would not obtain atonement, since he did not make full restitution] or to his [father's] brothers [i.e., his uncles, in the absence of any other children to his father]; but if he is unwilling to do so [i.e., to forfeit his own share in the payment which he has to make], or he doesn't have enough [to return that which would have been his share in the inheritance], he should borrow [the amount from others and perform the duty of restitution to any of the specified relatives], and the creditors can, subsequently, come and [demand to] be paid [from the amount restored — the portion which would, by law, have belonged to the son who stole, as heir]. (10) If a man said to his son: *Konam* be [i.e., let it be forbidden as a sacrifice] whatever benefit you have of mine [i.e.,

רבנו עובדיה מברטנורא

לעולם. שנאמר (שם) וחמישיתיו יוסף עליו, התורה ריבתה חמישיות הרבה לקרן אחד: תשומת יד. הלוואה: עשק את עמיתו. שכר שכיר: משלם קרן. דאין חומש ואשם אלא אם כן הודה. דכתיב בגזל הגר בפרשת נשא, והתודה: ח תשלומי כפל. ואם הודה מעצמו אינו משלם כפל, דכתיב (שמות כב) אשר ירשיעון אלהים, פרט למרשיע את עצמו: ט הרי זה משלם קרן וחומש לבניו או לאחיו. אם אין לו בנים. ואע"ג דנפלה ירושה קמיה דהיאך, בעי למעבד השבה ואין מעבב אצלו אפילו כנגד חלקו. דכתיב (ויקרא ה) והשיב את הגזלה, אין לו תקנה עד שיוציא גזילו מתחת ידו. ובלבד שתהא הגזילה בעין דלא קניה בשינוי: אין לו. נכסים כל כך שיכול לוותר על חלקו: או שאינו רוצה. להפסיד חלקו: לזה. מאחרים, ומחזיר את הגזל לאחיו לקיים מצות השבה: ובעלי החוב. שזה הגזל מהם: באים ונפרעים. מן הגזילה הזאת החלק שיש לגזלן בה. ואם אין יורש לאביו אלא הוא, נותן הוא עצמו הגזילה לבעל חובו בפרעון החוב, וצריך להודיעו ולומר לו זה גול אבא. או נותן על דרך זה לכתובת אשתו או לקופת הצדקה. ובכולן

I hereby vow that you do not benefit out of anything belonging to me], and subsequently, died the son will inherit him [for through the death of the father his possessions passed out of his ownership and the son is no longer benefiting out of anything belonging to the father]. [But if he said: *Konam* ...] both during his lifetime and after his death [i.e., I hereby vow that you do not benefit out of anything belonging to me both during my lifetime and after my death], and [the father] died, the son will not inherit him [i.e., he

inherits; but, may not derive any benefit from it], but [his portion] will be transferred to his father's [other] children [i.e., to his own brothers] or to his father's brothers [i.e., his uncles, in the absence of any other children to his father]; if the son has nothing [for livelihood, i.e., he is not in a position to do so], he may borrow [from others an amount equal to his portion in the inheritance], and the creditors can come and demand payment [out of the estate]. (11) If one robbed a convert and [after he] had sworn to him [that he did not do so], the convert died, he would have to pay the principal and a fifth to the *Kohanim*, and bring a guilt-offering to the altar, as it is said: "But if the man has no kinsman [meaning a convert] to whom restitution may be made, let the restitution be made to the Lord, even to the *Kohen*; beside the ram of atonement, whereby an atonement shall be made for him." (Numbers 5:8) If, while he was bringing the money and the guilt-offering up to Jerusalem, he died [on the way], the money will be given to his heirs [i.e., of the robber, since in reality, once the convert died the money became his and for forgiveness purposes only he gives it to the priest; here, however, that is no longer possible, since he died], and the guilt-offering [i.e., the animal intended for the sacrifice] will be kept to pasture until it becomes blemished [and thus unfit to be sacrificed — see Leviticus 22:20], when it will be sold and the monies received will go to [the Temple fund for] freewill-offerings. (12) But if he had already given the money to the members of the [Temple] watch and then died, the heirs [of the deceased thief] have no power to make them give it up, as it is written, "Whatsoever any man gives the *Kohen*, it shall be his." (Numbers

רבנו עובדיה מברטנורא

צריך שיודיע שזה גזל אביו: **י ואם אין לו**. מה יאכל. לזה ואוכל. ובעלי חוב באים ונפרעים מן הירושה את חלקו. ולא חשיבא הנאה מה שפורע חובו באותם מעות, דהא תנן בנדריים (דף ל"ג) המודר הנאה מחבירו פורע לו חובו: **יא שנאמר ואם אין לאיש גואל**. ואין לך אדם בישראל שאין לו גואלים למעלה עד יעקב אבינו. אלא זה הגר שמת ואין לו יורשין: ומת. הגולן: הכסף ינתן לבניו. של גולן. שכבר זכה בהן ממיתת הגר, אלא דהשבה בעי למעבד כי היכי דתהוי ליה כפרה אשבועתיה, והשתא תו ליכא כפרה כיון דמית ליה: **והאשם ירעה**. כדן אשם שמתו בעליו, דקיי"ל כל שבחטאת מתה באשם רועה: **עד שיסתאב**. עד שיפול בו מום: **ויפלו דמיו לנדבה**. לקיץ המזבח לקנות מהם עלות: **יב לאנשי משמר ומת**. קודם שיביא קרבן. אין יורשי הגולן יכולים להוציא מיד הכהנים מאחר שזכו

אי אתה נהנה משלי, אם מת, יירשנו. בחיי ובמותו, אם מת, לא יירשנו, ויחזיר לבניו או לאחיו. ואם אין לו, לזה, ובעלי חוב באין ונפרעים: **יא הגולל את הגר ונשבע לו, ומת, הרי זה משלם קרן וחמש לכהנים ואשם למזבח, שנאמר (במדבר ה) ואם אין לאיש גאל להשיב האשם אליו, האשם המושב ליי לכהן, מקלד איל הכפרים אשר יכפר בו עליו. היה מעלה את הכסף ואת האשם, ומת, הכסף ינתן לבניו, והאשם ירעה עד שיסתאב, וימכר ויפלו דמיו לנדבה: יב נתן הכסף לאנשי משמר, ומת, אין היורשים יכולין להוציא מידם, שנאמר (שם) איש אשר יתן לכהן לו יהיה. נתן**

5:10) If he gave the money to Yehoyariv [i.e., to a member of the Yehoyariv watch, which was the first of the twenty-four rotation of watches of the *Kohanim*; see I Chronicles 24:7], and the guilt-offering to Yedidiah [i.e., to a member of the Yedidiah watch, which was the second of the priestly watches], he

has fulfilled his duty [for the payment of the money has to precede the guilt-offering]. If, however, the guilt-offering was first given to Yehoyariv and then the money to Yedidiah, if the guilt-offering is still in existence [at the time the money was given], the members of the Yedidiah watch will have to sacrifice it [for Yehoyariv had no right to accept the guilt-offering before the money was paid (Tiferet Yisrael)], but if it is no longer in existence [i.e., they had already sacrificed it], he must bring another guilt-offering; for he who brings [the restitution for] robbery before having brought the guilt-offering fulfills his obligation, but he who brings the guilt-offering before having brought [the restitution for] the robbery has not fulfilled his obligation. If he has repaid the principal but not the fifth, the [non-payment of the] fifth does not prevent [his bringing the guilt-offering].

הַכֶּסֶף לַיהוֹיָרִיב וְאֶשֶׁם לַיְדִיעִיה, יֵצֵא, אֶשֶׁם לַיהוֹיָרִיב וְכֶסֶף לַיְדִיעִיה, אִם קִיָּם הָאֶשֶׁם, יִקְרִיבוּהוּ בְּנֵי יְדִיעִיה, וְאִם לֹא, יִחֹזר וַיָּבִיא אֶשֶׁם אַחֵר. שֶׁהַמַּבִּיא גִּזְלוֹ עַד שֶׁלֹּא הָבִיא אֶשְׁמוֹ, יֵצֵא, הָבִיא אֶשְׁמוֹ עַד שֶׁלֹּא הָבִיא גִּזְלוֹ, לֹא יֵצֵא. נִתַּן אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא נִתַּן אֶת הַחֲמִשָּׁה, אִין הַחֲמִשָּׁה מֵעַכְבָּ:

רבנו עובדיה מברטנורא

בהן כבר: ליהויריב. היא משמרה ראשונה של עשרים וארבע משמרות כהונה שבמקדש. ושל ידיעה אחריה: נתן. הגולן את הכסף ליהויריב במשמרתו. ואחר כך נתן האשם לידיעה במשמרתו, יצא. כדמפרש ואזיל, שהמביא גולו עד שלא הביא קרבן אשמו, יצא. וזה המשמר זכה בשלו, וזה בשלו. אבל נתן אשם ליהויריב, שהביא אשמו תחלה, ואח"כ הביא גולו ונתן למשמר שלאחריו, אם האשם קיים שלא הקריבוהו בני יהויריב, יקריבוהו בני ידיעה ויהא גולו ואשמו לידיעה. ואם אין אשמו קיים, לא יצא באשם שנתן ליהויריב, כיון שלא נתן גולו. ויחזור ויביא אשם אחר: נתן הקרן. לכהנים: אין החומש מעכב. מלהקריב את האשם. אם לא נתן עדיין ולבסוף נתן:

Gemara Bava Kamma 94b

גמרא בבא קמא דף צ"ד ע"ב

Our Rabbis taught: If robbers or usurers [repent of their own free will and] are prepared to restore [the misappropriated articles], it is not right to accept [them] from them, and no spirit of wisdom and piety resides in the one who does accept [them] from them. Rabbi Yochanan said: It was in the days of Rebbi that this teaching was stated, as it is taught: It once happened with a certain man who was desirous of making restitution that his wife said to him, "Reikah [empty one], if you are going to make restitution, even the belt [you are wearing] would not remain yours," and he thus refrained altogether from making repentance. It was at that time that it was

תָּנוּ רַבָּנָן הַגְּזֵלָנִים וּמַלְוֵי כְּרִבִּית שֶׁהִחֲזִירוּ אֵין מְקַבְּלִין מֵהֶם וְהַמְקַבֵּל מֵהֶן אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחֶה הֵימָנוּ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בִּימֵי רַבִּי נִשְׁנִית מִשְׁנֵה זוֹ דִּתְנִיָּא מַעֲשֵׂה בְּאָדָם אֶחָד אֶחָד שֶׁבָקַשׁ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה אֲמָרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ רִיקָה אִם אַתָּה עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה אֶפִּילוֹ אֲבִנֵּט אֵינוֹ שֶׁלְךָ וְנִמְנָע וְלֹא עֲשֵׂה תְּשׁוּבָה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אֲמָרוּ הַגְּזֵלָנִים

declared that if robbers or usurers are prepared to make restitution, it is not right to accept [the misappropriated articles] from them, and no spirit of wisdom and piety resides in the one who does accept [them] from them. An objection was raised [from the following]: If a father left [to his children] money accumulated by usury, even if the heirs know that the money was [paid as] interest, they are not liable to restore the money [to the respective borrowers]. Now, does this not imply that it is only the children who need not restore, whereas the father would be liable to restore [whereas above it

ומלוי ברבית שהחזירו אין מקבלין מהן והמקבל מהן אין רוח חכמים נוחה הימנו מתיבי הניח להם אביהם מעות של רבית אף על פי שהן יודעין שהן רבית אין חייבין להחזיר אינהו הוא דלא הא אביהם חייב להחזיר בדין הוא דאביהם נמי אינו חייב להחזיר והא דקתני בדידהו משום דקבעי למתני סיפא הניח להם אביהם פרה וטלית וכל דבר המסויים חייבין להחזיר מפני כבוד אביהם תנא רישא נמי בדידהו. ומפני כבוד אביהם חייבין להחזיר אקרי כאן (שמות כ"ב) ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך. כדאמר רב פינחס בשעשה תשובה הכה נמי בשעשה תשובה אי עשה תשובה מאי בעיא גביה. אבעי ליה לאהדורי. שלא הספיק להחזיר:

is stated that the monies thus returned are not accepted]? [Answer:] The law might be that even the father himself would not have had to restore, and the reason why the ruling was stated with reference to the children [and not to the father himself] was that since it was necessary to state in the following clause “Where the father left them a cow or a garment or anything which could [easily] be identified, they are liable to restore [it] in order to uphold the honor of the father,” the earlier clause similarly spoke of them. But why should they be liable to restore [in the case dealt with in the concluding clause] in order to uphold the honor of the father? Why not apply to them [the verse], “nor curse the ruler of your people” [Exodus 22:27, which is explained to mean,] so long as he is acting in the spirit of “your people” [excluding the one who willfully violates the laws of Israel]. As, however, Rabbi Pinchas stated (Hagigah 26a), that the thief might have made repentance, so also here we suppose that the father had made repentance. [Objection:] But if the father made repentance, why was the misappropriated article still left with him? Should he not have restored it [i.e., not to keep it, despite the refusal of the owners to accept it]. [Answer:] But it might be that he had no time to restore it before he [suddenly] died.

זוהר וישב דף קפ"ט ע"א

ויהי יי את יוסף ויהי איש מצלית ויהי בבית אדוניו וגומר. רבי יוסי פתח (תהלים לו) כי יי אוהב משפט ולא יעזוב את חסידיו לעולם נשטרו. האי קרא אוקמוה באברהם את חסידיו חסידו כתיב והא אתמר. תא חזי בכל אתר דצדיקניא אזלי קדשא בריה הוא נטיר לון ולא שביק לון דוד אמר (שם כג) גם בי אלך בגיאי צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי שבטך ומשענתך וגומר בכל אתר דצדיקניא אזלי שכינתא אזלא עמהון ולא שביק לון. יוסף אזל בגיאי צלמות ונחתו ליה למצרים שכינתא. הוות עמיה קרא הוא דכתיב ויהי יי את יוסף ובגין דהוות עמיה שכינתא בכל מה דהוה עביר הוה מצלח בידיה. דאפילו מאי דהוה בידיה והוה תבע ליה מאריה בגוונא אחרא הוה מתהפך בידיה להווא גוונא דרעותא דמאריה הוה רעי ביה כמה דאת אמר וירא אדניו כי יי אתו וכל אשר הוא עושה יי מצלית בידו. מצלית בידו ודאי כי יי אתו תא חזי וידע אדניו כי יי אתו לא כתיב אלא וירא אדניו

דהא בעיננו הוה חמי עובדא דנסין בכל יומא דקדשא בריך הוא עביד בידיה ועל דא ויברך יי את בית המצרי בגלל יוסף. קדשא בריך הוא נטיר לון לצדיקניא. ובגניהון נטר לון לרשיעיא דהא רשיעיא מתברכין בגניהון דצדיקניא. בגננא דא כתיב (שמואל ב' ו) ויברך יי את בית עובד אדום הגתי בעבור ארון האלהים. צדיקניא אחרנין מתברכין בגנייהו ואינון לא יכלי לאתזנא (ס"א לאשתזנא) בזכותיהו והא אוקמוה יוסף אתברך מריה בגנייהו ואיהו לא יכין לאשתזנא בזכותיה מניה ולנפקא לחירו ולבתר אעיל ליה בבית הספר כמה דאת אמר (תהלים קה) ענו בכפל רגלו ברזל באה נפשו עד דלבתר קדשא בריך הוא אפיק ליה לחירו ושלמיה על כל ארעא דמצרים ובגין כך כתיב ולא יעזוב את חסידיו לעולם נשמרו חסידו כתיב ואתמר. וקדשא בריך הוא אגין עליהו דצדיקניא בעלמא דין ובעלמא דאתי דכתיב (תהלים ה) וישמחו כל חוסיך כך לעולם וינגנו ותסד עלימו ויעלצו כך אהבי שמך:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Sefer HaCharedim, 67a

מספר חרדים דף ס"ז א'

Even though one must hurry to put out, from his loins, seed that will serve his Master, even more so should he hurry himself to be a pleasant and faithful planting, pleasing to behold in the eyes of God for his good actions. Then it will be good in the eyes of the Master of the garden to put out other saplings like him, coming from him. About this they said, The most important offspring of the righteous are their good deeds. As is written, "These are the progeny of Noah; Noah was a perfect righteous man." (Genesis 6:9) And then it says, "And Noah produced" (ibid., verse 10) If you wish to be a good, righteous person, a vehicle for [fixing] the foundation that you spoiled, you must always say, This is also for the good and judge [your fellow man] meritoriously. And speak [only] good [regarding him] and be silent from speaking evil at all. And if, God forbid, one had wasted seed with the covenant of the flesh, one should not add to it by destroying Israel through the covenant of the tongue by cursing one of your kind. On the contrary, bless them and speak in their defense in order to atone. And teach Jewish children Torah and the fear of God with mercy, since all of Israel are one being, as it says, "seventy soul." When a person makes his soul righteous, it affects all of Israel and all the seed of Israel

אף על פי שצריך להודרו ולהוציא מחלציו זרע יעבוד אדוניו. ביותר צריך להודרו להיות הוא נטע נעמן נאמן נחמד למראה בעיני ה' במעשיו הטובים אז ייטב בעיני אדון הגן להוציא נטיעות אחרות כמוהו ממנו יהיו ולזה אמרו עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשיהם הטובים דכתיב (בראשית ו) אלה תולדות נח נח איש צדיק וגו' ואחר כך ויולד נח אם תרצה להיות צדיק טוב מרכבה ליסוד שקלקלת צריך לומר תמיד גם זו לטובה ולדון לכף זכות. ולדבר טוב ולשתוק מדבר רע כלל ואם חס ושלום שחת זרע בברית המעור לא תוסיף להשחית ישראל בברית הלשון בקללה בר מינן אדרבה ברך ולמד סניגוריא לכפר ולמד ילדי ישראל תורה ויראת ה' ברחמים הואיל ונפש כל ישראל עצם אחד כדאמר שבעים נפש בהצדיק אדם נפשו בכל ישראל יעשה

become righteous and are praised through it. So, too, if he causes his soul to sin, it affects all of Israel. Therefore, arouse your soul with great devotion to return in repentance and with the intention that all the seed of Israel should join and return with you. This is the meaning of, "Return, Israel" (Hosea 14:2) in the singular, after which is written, "Take with (עמכם) you words and return" (ibid., verse 3) in the plural. Therefore, it concludes, "for My anger has turned from him." (ibid., verse 5) Our Rabbis, of blessed memory, explained: Even if one person repents, God's anger turns from all of them for the aforesaid reason. For he causes all of them to contemplate repentance. Perhaps this is the meaning of what is written, "I will teach sinners Your ways, and transgressors will return to You." (Psalms 51:15) Thus, together with himself,

he causes merit to others.

Practical Law:

Rambam, Laws of Torah Study, Chapter 6

(1) One who is riding is like one who is walking. Just as one must stand up in the presence of one who is walking, so one must stand up in the presence of one who is riding.
 (2) If three people are walking along the road, the teacher should be in the middle, the greater [student], to his right, and the lesser [student], to his left. (3) When one sees a scholar, he need not stand up before him until he comes within his four cubits. As soon as he passes, he sits down. If one sees the head of the Court, he stands up before him as soon as he sees him in the distance as far as his eye can see. He does not sit down until he passes behind him four cubits. If one sees the *nasi* [the head of the Sanhedrin], one stands up before him as far as his eye can see and does not sit down until he sits in his place or until he is concealed completely from his sight. A *nasi* who foregoes his honors, his honors are forfeit. When the *nasi* enters all rise and remain standing until he tells them to sit. (4) When the head of the Court enters, they make for him two rows and they stand at this side and at the other side until he enters and sits at his reserved

רושם ובו יצדקו ויתהללו כל זרע ישראל. וכן בהחטיא נפשו בכל ישראל עושה רושם לכן תעורר נפשך בכונה גדולה לשוב בתשובה ולכוין שעמך ישובו כל זרע ישראל והיינו (הושע יד) שובה ישראל בלשון יחיד והדר כתיב (שם) קחו עמכם דברים ושובו בלשון רבים ולכך מסיים כי שב אפי ממנו ופירשו רבותינו זכרונם לברכה אפילו באחד שישב ישוב חרון אף ה' מכלם מן הטעם הנזכר כי גורם שכלן יתרהרו בתשובה ואפשר דהיינו דכתיב (תהלים נא) אלמדה פושעים דרכיק וחסאים אליך ישובו נמצא מזפה אחרים עמו:

הלכה

הרמב"ם הלכות ת"ת פרק ו

א רוכב הרי הוא כמהלך וכשם שעומדין מפני המהלך כך עומדין מפני הרוכב: ב שלשה שהיו הולכין בדרך הרב באמצע גדול מימינו וקטן משמאלו: ג הרוצה חכם אינו עומד מפניו עד שיגיע לו בארבע אמות וכיון שעבר יושב. ראה אב בית דין עומד מלפניו משיראנו מרחוק מלא עיניו ואינו יושב (עד שיעבור מאחוריו ד' אמות. ראה את הנשיא עומד מלפניו מלא עיניו ואינו יושב) עד שישב במקומו או עד שיתכסה מעיניו והנשיא שמחל על כבודו כבודו מחול. כשהנשיא נכנס כל העם עומדין ואינם יושבין עד שיאמר להם שבו: ד כשאב בית דין נכנס עושין לו שתי שורות ועומדים מכאן ומכאן עד שנכנס ויושב

place; the rest of the people may sit in their places. When a scholar enters as he reaches within four cubits of anyone, he stands, and [the] one [he passes] sits, until he sits at his place. (5) The sons and students of Sages, if the public need them, may climb over the seated people in order to reach their places. But it is not praiseworthy for the students of the Sages to enter last. If one went out for some need, he returns to his place. The sons of the Sages, if they are capable of understanding, [sit] facing their fathers. If they are not capable of understanding, they [sit] facing the people.

במקומו. ושאר העם יושבין במקומן. חכם שנכנס כל שמגיע לו בארבע אמות עומד מלפניו אהד עומד ואהד יושב עד שנכנס וישוב במקומו: ה בני חכמים ותלמידי חכמים בזמן שהרבים צריכין להם מקפצין על ראשי העם ונכנסין למקומן ואין שבח לתלמידי חכמים שיכנסו לאחרונה יצא לצורך חזר למקומו. בני חכמים בזמן שיש בהן דעת לשמוע הופכין פניהם כלפי אביהן אין בהן דעת לשמוע הופכין פניהן כלפי העם:

VAYEISHEV FOR THURSDAY

וישב ליום חמישי

TORAH

תורה

כיון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה אחרונה דשם ב'ין לקנות הארת רוח משבת הבאה

כב ואמר להון ראובן לא תושדון דמא רמו יתיה לגבא הדין די במדברא ונדא לא תושטון ביה בדיל לשינבא יתיה מידהון לאתבותיה לות אבוהי: כג והוה כד על יוסף לות אחוהי ואשלחו ית יוסף ית כתוביה ית כתונא דפסי די

כב ויאמר אליהם ו ראובן אל תשפכו דם השליכו אתו אל הבור הזה אשר במדבר ויד אל תשלחו בו למען הציל אתו מידם להשיבו אל אביו: שלישי כג ויהי כאשר בא יוסף אל אחיו ויפשיטו את יוסף את

(22) Then Reuvein said to them: Do not shed blood! Cast him into this pit in the desert, but do not lay a hand on him, so that he would rescue him from their hands [and] return him to his father. (23) And so it was, when Yosef reached his brothers, they stripped Yosef of his undershirt and the tunic of fine

RASHI

רש"י

(22) So that he would rescue him ... — *The Holy [Divine] Spirit is telling us this about Reuvein, i.e., that he made this suggestion [to have Yosef thrown into the pit] only in order to rescue him [from being*

(כב) למען הציל אתו. רוח הקדש העידה על ראובן שלא אמר זאת אלא להציל אותו, שיבא הוא ויטלנו משם, אמר: אני בכור וגדול שבבית, לא יתלה הסרחון אלא בי: (כג) את-פתנתו. זה חלוק;

killed]. Then, [after the brothers would depart,] Reuvein would come and pull him up out of there. [And why did Reuvein take this initiative?] Said he: "I am the firstborn, the eldest of all of them. [If Yosef is killed,] the blame will be placed only upon me!" (Bereishit Rabbah 84:16) (23) את כתנתו — *This refers to the shirt [that Yosef wore under his fine woolen tunic,*